וכן שעירי ע"ז שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו דברי ר' יהודה ר' אלעזר ור' שמעון אומרים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת צבור מתה ואמאי לימא לב בית דין מתנה עליהן אבודין קאמרת שאני אבודין דלא שכיחי הרי פרה דלא שכיחא ותניא פרה נפדית על כל פסול שבה מתה תפדה נשחטה תפדה מצא אחרת נאה הימנה תפדה שחטה על גבי מערכתה אין לה פדייה עולמית שאני פרה דקדשי בדק הבית היא אי הכי מתה או נשחטה תפדה הא בעינן העמדה והערכה הא מני ר"ש היא דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה אי רבי שמעון אימא סיפא שחטה על גבי מערכתה אין לה פדייה עולמית והתניא ר"ש אומר פרה מטמאה טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר ואמר ר"ל אומר היה ר' שמעון פרה נפדית על גב מערכתה אלא שאני פרה הואיל ודמיה יקרין אמר מר מתה תפדה וכי פודין את הקדשים להאכילן לכלבים אמר רב משרשיא משום עורה וקיימי ב"ד ומתנו אדעתא דעורה אמר רב כהנא אמרי אינשי מגמלא אונא איתיביה אמרו לו לר' שמעון מהו שיקרבו זה בזה אמר להו יקרבו אמרו לו הואיל ואין כפרתן שוה היאך הן קריבין (א) אמר להן כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו ואמאי לימא לב ב"ד מתנה עליהן ר' שמעון קאמרת ר"ש לית ליה לב ב"ד מתנה עליהן דאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם א"ר יוחנן תמידין שלא הוצרכו לצבור לדברי רבי שמעון אין נפדין תמימים לדברי חכמים נפדין תמימים ורבנן דפליגי עליה דרבי שמעון מאן נינהו אי נימא רבנן דקטורת

שאני

הא דאמר לדמי עולה. כי אמרי אנא קדוש קדושת הגוף היכא דאמר יהא להביא בדמיו עולה דכיון דאיהו חזי להכי לא מזבנינן ליה אבל אמר יהא לדמי נסכים אף על גב דנסכים נמי למזבח וקדושתייהו דמיין להדדי כיון דלא להכי חזי מזדבן וכל שכן היכא דמתנו ב"ד שיהו לדמי מותר תרומה שהיא לקיעי פחים: **פר ושעיר של יוה"כ.** שהן חטאות הפנימיות: **וכן שעירי ע"ז.** צבור שחטאו בע"ז בהוראת ב"ד מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת כדכתיב בפרשת שלח לך [במדבר טו] ואותו שעיר מתן דמו על הפרוכת ועל מזבח הזהב כדאמר בזבחים בפרק כ"ש (דף לט:): **כולן ימותו.** דלא דמו לשעירי הרגלים דתנן בהו במתניתין [ב:] לא קרבו ברגל זה יקרבו ברגל אחר אבל אלו אינן ראויין עד יום הכפורים לשנה הבאה וכבר עברה לה שנה והוו להו מתרומה ישנה והלכך ימותו כדין חטאת שכפרו בעליה שהלכה למשה מסיני חמש חטאות מתות וזו אחת מהם: **שאין חטאת צבור מתה.** לא נאמרה הלכה דחמש חטאות אלא ביחיד. וטעמא דר"ש מפרש בהוריות (דף ו:) ובתמורה (דף טו:): **לימא לב ב"ד מתנה עליהן.** שיפדו בלא מום: **דלא שכיח.** הילכך לא חשוב ב"ד להתנות עליהן: **והרי פרה.** אדומה: **דלא שכיחא.** בכל ימי בית ראשון ובית שני לא עשו אלא שבע: **על כל פסול שבה.** אם אירע בה שום פסול תפדה: **נשחטה תפדה.** נשחטה חוץ למקומה: **ע"ג מערכתה.** בהכשר בהר המשחה ובמקום הבדוק לה מקבר התהום כדאמר בפרק בתרא דזבחים (דף קיג.): **אין לה פדייה עולמית.** מאחר שנעשית בהכשר נגמר הוא להוציאה לחולין: **דקדושת בדק הבית היא.** כלומר אינה מקדשי מזבח ליקדש קדושת הגוף לפיכך נפדית בלא מום ואינה צריכה לב ב"ד: **העמדה והערכה.** שתעמוד על רגליה ויעריכנה הכהן כדכתיב (ויקרא כז) והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך הכהן וגו': דר"ש במסכת תמורה בפרק בתרא (דף לג:): **פרה מטמאה טומאת אוכלין.** אע"ג דאית ליה לר"ש איסורי הנאה אין מטמאין טומאת אוכלין ויליף ליה מכל האוכל אשר יאכל (ויקרא יא) אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל ושאין אתה יכול להאכילו לאחרים אין קרוי אוכל במסכת מנחות בפרק המנחות והנסכים (דף קא:) ופרה איסורי הנאה היא: **מטמאה טומאת אוכלין.** אם נגע שרץ בבשרה וחזר ונגע בשרה באוכלין טימאתן: **הואיל ויש לה שעת הכושר.** לכך: **ואמר ריש לקיש.** מהו שעת הכושר שלה: **אומר היה ר' שמעון פרה.** שנשחטה בהלכתה על גב מערכתה: **נפדית.** אם מצא נאה הימנה. וסבירא ליה לר"ש העומד לפדות כפדוי דמי [ב"ק עו:] והויא ליה אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים: **אלא.** לא תוקמה כר"ש והאי דקתני מצא נאה הימנה תפדה משום דלב ב"ד מתנה עליה אע"ג דלא שכיחא איידי דדמיה יקרין מסקי אדעתייהו לאתנויי: **האי תנא סבירא ליה וכו' עד באין מעמידין** לא גרסינן: **וכי קיימו ב"ד ומתנו.** משום הללה פורתא דדמי עורה: **נימא.** להו ר"ש לב ב"ד מתנה שאם לא יקריב ברגל זה יקרב ברגל זה ולמה ליה לשנויי שינויא דחיקא כולן באין לכפר כו': **דלית תקנתא ברעייה.** הלכך מתנו עלה אבל תמידין דאית להו תקנתא ברעייה ולכשימותו יפדם לא קיימי בית דין ומתנו:

אלא

וכן שעירי ע"ז שאבדו. למאן דמפרש בפרק הוציאו לו (יומא דף נ.) דפר דקתני הכא הוא פר העלם דבר של צבור ניחא אבל למ"ד פר כ"ג תימה אמאי לא תני ליה פר העלם דבר בהדי שעירי ע"ז שרגיל לשנותם יחד כדקתני להו התם אמילתא דלאחרים ועוד תימה מאי שנא דלא קתני פרי העלם דבר בלשון רבים כדקתני שעירי לשון רבים דמדקתני שעירי א"כ קסבר י"ב שבטים מביאים י"ב שעירים ה"נ מייתו י"ב פרים דשניהן שוין כדקתני פרק קמא דהוריות (דף ד:): **אי** הכי נשחטה תפדה הא בעינן העמדה והערכה. תימה דמשמע דאי קדשי מזבח היא ניחא והא רבי יוחנן אית ליה בפרק בתרא דתמורה (דף לג: ושם) דאחד זה ואחד זה היו בכלל העמדה והערכה ומיהו יש לומר הך סוגיא אתיא כר"ל דאמר לרבנן קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה אבל קשה דמעיקרא פריך אביי דלא אמר לב ב"ד מתנה עליהן ולבסוף פריך דאפילו במידי דלא שכיח אמר לב ב"ד מתנה עליהן ועוד דסבר דפרה קדשי מזבח היא וכן במסקנא ובכל דוכתין מסקינן שאני פרה דקדשי בדק הבית היא וסתמא דהש"ס בפ"ק דחולין (דף יא. ושם) מפרש לטרפות פוסל בפרה משום דחטאת קרייה רחמנא לכן נראה דאביי ידע שפיר דפרה קדשי בדק הבית היא ומ"מ סבר דאין נפדית אלא מחמת לב ב"ד מתנה עליהן להכי פריך והרי פרה דלא שכיח פירוש שימצאו נאה ממנה אפילו הכי מסקי דעתייהו ואמר לב ב"ד מתנה עליהם משום דקדשי בדק הבית היא א"כ בקדשי מזבח נמי אי אמר לב ב"ד מתנה עליהן אית לן למימר אפילו במילתא דלא שכיח ומשני שאני פרה דקדשי בדק הבית היא ואין צריך ללב ב"ד מתנה והשתא פריך אי הכי נשחטה תפדה אא"כ דמכח לב ב"ד נפדית כן דעתם להתנות ואי לאו תהא לדמי נסכים והוי כבעל מום מעיקרו דמודי ביה ר' יוחנן דלא בעי העמדה והערכה שפיר וא"ת ואי קדשי בדק הבית היא היכי פריך בסמוך וכי פודין את הקדשים להאכילם לכלבים הא של בדק הבית ודאי פודין דהא דאין פודין נפקא לן מואכלת ולא לכלביך (דברים יב) דכתיב בפסולי המוקדשים של מזבח כדמוכח בפרק ב' דבכורות (דף טו. ושם) דמההוא קרא נפקא לן גיזה וחלב של קדשי בדק הבית מותרים ואפילו קדם הקדישן למומן תנן התם דמותרין לאחר פדיונן בגיזה ועבודה וכההיא קתני התם אם מתו יפדו יש לומר דמדרבנן אסור כדמוכח בפרק כל שעה (פסחים דף כט.) גבי חמץ של הקדש והא דקתני אם מתו יפדו היינו מדאורייתא: **פרה** מטמאה טומאת אוכלין. מפורש במקום אחר: **וכי** פודין את הקדשים. ואע"ג דפלוגתא היא בפ"ב דבכורות (דף טו:) אפילו בקדם הקדישן למומן מ"מ סתם משנה התם (דף יד.) ובפרק הזרוע (חולין דף קל.) כמ"ד אין פודין: **משום** עורה. הקשה הר"ר מרדכי מ"ש מהא דאמר [זבחים] (דף קג:) בכור שנטרף קוברים אותו עם עורו לפי שאין פודין את הקדשים להאכילם לכלבים ולא אמר שיפדו משום עורו ולמאי דפרישית שאין פודין מדרבנן בקדשי בדק הבית ניחא ולפיכך מותר ליהנות מעורה אבל התם דאין פודין מדאורייתא אסור גם העור: **רבי** שמעון לית ליה לב ב"ד מתנה עליהם. ולא מצי לשנויי אבודין שאני לאבודין דלעיל ודאי לא שכיחי דנזהרים לשמרן ביותר לפי שקדושתן מרובה שדמן נכנס לפני ולפנים א"נ איניהו גופייהו לא שכיחי דפר ושעיר של יום הכפורים אינן אלא פעם אחת בשנה וכן שעירי ע"ז לא שכיחי כלל אבל הכא אע"ג דמיירי נמי בשעיר החיצון של יום הכפורים מכל מקום שעירי מילואים שכיחי טובא ואבודין דידהו שכיחי ומסקי בית דין דעתייהו להתנות עליהן:

שאני

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ד מהל' פסולי מוקדשין הלכה כ ופ"ה מהל' עבודת יוה"כ הלכה טו:
לד ב ג מיי' פ"א מהל' פרה אדומה הל' ח:
לה ד מיי' שם הל' ט:
לו ה מיי' שם הל' ו:
לז ו מיי' שם הל' ט:
ז [מיי' שם הל"ו ופ"ב מהל' מעילה הל"ה]:
ח [מיי' פ"א מהל' טומאת אוכלין הל' כה]:
לח ט מיי' פ"א מהל' פרה אדומה הל' ח:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' קריבין זה בזה אמר:

◆

מוסף רש"י

וכן שעירי ע"ז. לצבור שחטאו בע"ז בהוראת ב"ד, מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת (יומא סה.). **והפריש אחרים תחתיהן.** ונמצאו הראשונים (שם). **כולן ימותו.** דהויא לה חטאת שכפרו בעליה, וחמש חטאות מתות ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ושכפרו בעליה ושעברה שנתה (שם ג.). **לנדבה.** לקיץ המזבח והיא קרויה נדבת צבור ובאה מן המותרים של כל הריעות האמורות בכל מקום (שם). **שאין חטאת צבור מתה.** וכי גמירי חמש חטאות מתות ביחיד גמירי (שם). **דקדשי בדק הבית היא.** לא קרבה למזבח, והכי קרי ליה בדק הבית, כלומר דלדק בדק הבית אית לה (תמורה כ:) כלומר אין בה קדושת המזבח אלא קדושת דמים בעלמא, שהרי שחיטתה בחוץ (יומא מב.). **הא בעינן העמדה והערכה.** אין פודין את הקדשים מחיים אלא מפני שכתוב [illegible] והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך אותה הכהן, ולאחר מיתה אינה יכולה לעמוד (חולין פז.). **פרה מטמאה טומאת אוכלין.** פרה אדומה אע"ג דאסורה בהנאה, מודה ר"ש דמטמאה טומאת אוכלין (מנחות קא.) דאע"ג דאמר ר"ש בפ"ק דבכורות (ט:) דאיסורי הנאה כגון שור הנסקל ועגל ערופה אין מטמאין טומאת אוכלין, ונפקא ליה מכל האוכל אשר יאכל, אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל, מודה הוא בפרה אדומה מקבל טומאת אוכלין לטמא אחרים (חולין פא.). ואי קשיא לך היאך קבלה טומאה, היא עושה טומאה אדם ובגדים, משפשין כה"ג בכריתות בפרק דם שחיטה (כא.) כגון בשר [illegible] בנבלה, אי חשית ליה אוכל מצטרף בהדי בלק ומקבל הוא בלק טומאה אם יגע בטומאה ומטמא אחר אוכלין, ואי לאו אוכל הוא לא מקבל הוא בלק טומאה, דלית ליה שיעור, וכי נגעו ביה אוכלין אחרים טהורים הן [illegible] כבלק (חולין פב.). **הואיל והיתה לה שעת הכושר.** להכשירה אף לעגלו משנשחטה (שם פא:) וירדה לה תורת אוכל (ב"ק עו:). **ואמר ר"ל.** אחו שעת הכושר היתה לה, דאומר היה ר"ש פרה נפדית אפילו נשחטה על גבי מערכתה כמשפט, אם מצא אחרת יפה ממנה, והיו שעת הכושר שלה, ואע"פ דלא נפדית אפילו הכי מספי לה אוכלה הואיל וראויה לפדות (ב"ק עו: ובעיין מנחות פא: וחולין פב.). **תמידין שלא הוצרכו לצבור.** שניקחו מתרומה ישנה והגיע אחד בניסן שמצוה להביא מן החדש כדאמרינן בר"ה (ז. זבחים ו:) שבכל שנה היו נשארים ארבע טלאים, דאמרינן בפרק התכלת אין פוחתין מששה טלאים המבוקרים בלשכת הטלאים, כי בכל יום היו נוטלין שנים ומטילים שנים אחרים ונותנים תחתיהן חוץ מיום אחרון של אדר שלא היו טעונים אחרים תחתיהן, לפי שמכאן ואילך אין מביאין אלא מאותן הנקנין משקלים של שנה זו, דאמרינן במס' ר"ה אמרה תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה, ונשארו ארבע שלא הוצרכו, ולדברי ר"ש דלית ליה לב ב"ד מתנה עליהם, אם הוצרכו הוצרכו ואם לא יפדו אין נפדין תמימים אלא ירעו עד שיסתאבו ואח"כ ימכרו (מנחות עט: [illegible]).

מסורת הש"ס

א) [תוספתא דפרה פ"ב], ב) [יומא מב. וש"נ], ג) [בכורות לב: חולין פב.], ד) [בכורות יד: תמורה לב:], ה) ב"ק עו. חולין פא: [מנחות קא: תוספתא דפרה פ"ו], ו) [פסחים כט. בכורות טו. תמורה יח. ל: לא.], ז) [עי' תוספות פסחים פא: ד"ה נטמא], ח) [זבחים ו: ע"ש מנחות עט: ע"ש], ט) [עיין עוד לע"ל], י) ע"ל סיין לע"א, כ) [הוריות ו:], ל) בדפוי' הגי' חסו, מ) [פרה פ"ג מ"ה], נ) עיין רש"ל, ס) עיין לקמן יב., ע) בדפוי' הגירסא ולכשיומתו, פ) [וע"ע תוס' יומא ג. ד"ה פר], צ) [כט. וע"ע תוס' ד"ה אין וכו' דכ"ק אין פודין מדרבנן וכו'].

◆

גליון הש"ס

גמ' מצא אחרת נאה ממנה. עיין לקמן דף טו ע"א תוס' ד"ה ללמדך:

◆

רבינו חננאל

וכן שעירי ע"ז שאבדו והפריש אחרים תחתיהם ואח"כ נמצאו בין למאן דאמר ימותו בין למאן דאמר ירעו עד שיסתאבו אמאי לא אמרינן לב ב"ד מתנה עליהם ונפדין תמימין. ופריק שאני אבודין, כלומר כיון דלא שכיחי דכל מאן דפריש קרבן מזהר זהיר ביה. לפיכך אין לב ב"ד מתנה עליהן. ואקשינן והרי פרה דלא שכיחא ותניא פרה נפדית על כל פסול שבה. מתה או נשחטה או מצא אחרת נאה הימנה תפדה לאו משום דאמרינן לב ב"ד מתנה עליהם. ואע"ג דלא שכיחא. שחטה ע"ג מערכתה אין לה פדיה עולמית. ופריק שאני פרה דקדשי בדק הבית היא דלעולם לפדיה קיימי: הא ר' שמעון היא דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה אבל קדשי בדק הבית אינן בכלל העמדה והערכה כלומר אפילו בלא העמדה אלא נשחטו נערכין ונפדין ומפרש בסוף תמורה. ואסיקנא והא לר' שמעון פרה נפדית על גבי מערכתה אמאי תני אין לה פדיה עולמית. אלא שאני פרה שנפדית על כל פסול שבה הואיל ודמיה יקרים. ואסיקנא לעולם אין פודין הקדשים להאכילן לכלבים והאי דקתני מתה תפדה משום עורה. וכדאמרי אינשי מגמלא אונא. ומותבינן לרבה במתני' אמרו לו הואיל ואין כפרתן שוה היאך הן קרבין. אמר להן כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו ואמאי לימא להו לב ב"ד מתנה עליהן ופריק ר' שמעון ל"ל לב ב"ד מתנה עליהם. דאמרי' משמיה דר' יוחנן תמידין שלא הוצרכו לצבור לדברי ר' שמעון אין נפדין תמימין לדברי חכמים נפדין תמימין.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones